

22. neděle v liturgickém mezidobí

(Dt 4,1-2.6-8; Jak 1,17-18.21b-22.27; Mk 7,1-8.14-15.21-23)

Liturgie slova této neděle nám předkládá nauku, která se týká pravé zbožnosti, vztahu mezi náboženstvím a dodržováním příkazů, vztahu srdce a zbožnosti. První čtení je z Deuteronomia, Páté knihy Mojžíšovy, kde Mojžíš vychvaluje zákon a požaduje jeho uvedení do života. Druhé čtení o zákonu nemluví, pojednává o Božím slově: toto slovo, které je do nás zaseto, nemáme jen poslouchat, máme ho uvádět ve skutek; a čistou zbožností je zbožnost lásky, pozornosti a pomoci těm nejpotřebnějším. V evangeliu Ježíš nemluví o zákoně, nýbrž o jeho zachovávání, o způsobu předávání, a podává velmi důležitý výklad.

Na co je třeba v prvním čtení především poukázat je to, že zákon je darem Božím. Pro lásku ke svému lidu, mu Bůh dal svůj zákon, který izraelitům umožní nalézt pravou cestu života a dosáhnout štěstí. Boží slova jsou v první řadě darem, neboť nás uvádějí do vzájemného vztahu s ním. Jakub též říká, že slovo života je též pramenem života: „On rozhodl, že nám dá život slovem pravdy.“ (Jak 1,18)

Proto je třeba přijímat Boží zákon i Boží slovo s vděčností a uvádět je do života. Ve starozákonních dobách se velmi dbalo na nezbytnost přilnout k zákonu. Jestliže však onen zákon není uváděn do života, pak k ničemu neslouží. Podobně i Ježíš v evangeliu říká, že kdo naslouchá jeho slovům, ale neuvádí je ve skutek, je jako ten, kdo svůj dům staví na písku, je to pošetilec. Rozumným je pak ten, kdo jeho slovům naslouchá a žije podle nich; takový člověk svůj dům buduje na skále, může tak čelit všem možným obtížím života, neboť jeho dům má pevné základy. (srov. Mt 7,24-27)

I Jakub velmi lpí na nezbytnosti uvádět Boží slovo do života. Věřícím říká: „To slovo však musíte uvádět ve skutek, a ne abyste ho jenom poslouchali. To byste klamali sami sebe.“

Musíme zpytovat svědomí, abychom uviděli, jak Boží slovo přijímáme. Každou neděli mu nasloucháme během mše svaté. Nasloucháme-li mu roztržitě, povrchně, pak nám pro náš život mnoho neposlouží. Potom náš život nenásleduje přímou a spravedlivou cestu, neuvádí nás do hlubokého vztahu s Bohem, a i naše vztahy k bližním budou falešné. Božímu slovu je třeba naslouchat tak, aby nás dokonale proniklo a my ho mohli uskutečnit v konkrétním životě.

Farizeové připojili k Mojžíšovu zákonu mnoho příkazů. V dnešním evangelijním úryvku nám Marek říká, že učedníci byli kritizováni, neboť někteří z nich jedli rukama rituálně nečistýma, neboli neumytýma. Židé zachovávali předpis, že před jídlem je třeba si umýt ruce, třebaže je měli čisté; a tento příkaz byl farizeji velmi striktně zachováván. Všichni židé, pozorní praktik svých předků, zachovávali mnohé nařízení podobného typu. „Je mnoho jiného, co přejali a čeho se drží: omývání pohárů, džbánů, měděných nádob a lehátek.“

Farizeové a znalci zákona kárali Ježíšovi učedníky pro jejich postoj, říkají: „Proč se tvoji učedníci nechovají podle podání předků, ale jedí obřadně nečistýma rukama?“

Ježíš odpovídá s rozhodností: „Dobře to o vás předpověděl Izaiáš, jak je psáno: `Tento lid mě uctívá rty, ale jejich srdce je daleko ode mě. Nadarmo mě však uctívají, když učí naukám, které jsou lidskými ustanoveními.““ Ježíš kritizuje přehnané lpění farizeů na rituálních předpisech, jako by bylo tou nejdůležitější věcí v životě zachovávat veškeré zákonné předpisy rituální čistoty.

Poznamenává, že znalci zákona a farizeové zanedbávají příkazy Boží a drží se lidských ustanovení. A následně říká, že zanedbávají spravedlnost, milosrdenství a věrnost, věci, které jsou daleko důležitější než ony vnější normy. (srov. Mt 23,23) Zaměříme-li celou svou pozornost na vnější normy, je téměř nevyhnutelné zhřešit proti lásce, neboť pak jsou kritizováni a odsuzováni ti, kteří se nechovají podle zaběhané tradice.

Je však naopak třeba zachovávat zákon v jeho důležitých směrech. Boží zákon je třeba respektovat, musí však být pochopen v jeho hloubce. Ježíš prohlásil: „Nemyslete si, že jsem přišel zrušit Zákon ne Proroky. Nepřišel jsem je zrušit, ale naplnit.“ (Mt 5,17); a ukázat na důležité věci, které v zákoně jsou.

Poté se Ježíš vyjádří tak, že to vyvolá údiv: „Slyšte mě všichni a pochopte! Člověka nemůže poskvřnit nic, co do něho vchází zvenčí, ale co vychází z člověka, to ho poskvřňuje.“ Podle podání farizeů poskvřňují člověka rituálně nečistá jídla; bylo třeba dát si velký pozor a zachovat všechny předpisy o rituální čistotě, aby nebyl pokrm poskvřněn, neboli kontaminován. Ježíš to však tak nevnímá; tato nečistota není důležitá, ale „co vychází z člověka, to ho poskvřňuje.“

Ježíš tato svá tvrzení vysvětluje, na první pohled se totiž tyto výroky zdají být podivnými, když říká, že pokrm nesytí srdce, nýbrž břicho a pak vyjde ven a tělo nijak neposkvřňuje. Naopak z lidského srdce vycházejí zlé věci: „Z nitra totiž, ze srdce lidí, vycházejí špatné myšlenky, smilství, krádeže, vraždy, cizoložství, lakota, zloba, lest, prostopášnost, závist, urážky, pýcha, nerozumnost. Všechno to zlé vychází z nitra a člověka poskvřňuje.“ Pravá nečistota je nečistota srdce, která vyvolává ty nejtěžší hříchy.

Proto po nás Ježíš vyžaduje náboženství srdce, zbožnost, která nebude až tak hledět na vnější, rituální čistotu, nýbrž na čistotu srdce.

Ježíš přišel právě proto, aby učinil tuto pravou zbožnost srdce možnou. „Zbožnost ryzí a bezvadná před Bohem a Otcem – říká Jakub – je toto: ujímat se sirotků a vdov v jejich tísní a uchovat se neposkvrněný od světa.“

Ve Starém Zákoně musel Bůh často konstatovat, že jeho lid neměl dobré srdce, ale srdce rozdělené, dvojí, které se kloní ke zlu. V 51. Žalmu žádá hříšník Boha: „Stvoř mi čisté srdce, Bože!“ (v.12) Je nám toho velmi zapotřebí, aby nám Bůh stvořil čisté srdce, které je schopné konat jen dobré věci, skutky, které jsou spravedlivé, plné lásky a milosrdenství. Nemáme-li dobré srdce, nemůžeme žít dobrý život.

Ježíš nám přináší své vlastní srdce. Chtěl, aby bylo probodnuto a tak mohlo vydat všechny své poklady, které ukryvalo, aby tak v nás mohl stvořit nové srdce, tak, jak to Bůh slíbil ústy proroka Ezechiela: „Dám vám nové srdce, vložím do vás nového ducha, odejmu z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa.“ (Ez 36,26)

Je třeba stále toužit po tom, abychom vždy lépe přijímali toto nové srdce, které pro nás Bůh připravil skrze velikonoční Ježíšovo tajemství; abychom přijímali nového ducha, jenž je Duchem samotného Boha, duchem lásky, kterou nám pán prokazuje ve svých svátostech.

Nesmíme žít jen povrchní zbožnost, která se zakládá na vnějším dodržování pravidel, ale pěstovat zbožnost skutečně hlubokou. I naše účast na mši svaté, jsme-li tam jen z vnějších důvodů, nic moc před Bohem neznamena. Mše svatá pro nás má být naopak realitou, která nás naprosto strhne, skutečností, která proměňuje naše srdce tím, že do nás vkládá Kristovo srdce a činí nás tak schopnými žít podle jeho lásky.

Žádejme Pána, aby nám dal tuto hlubokou zbožnost, abychom vždy kráčeli tímto směrem, způsobem, který bude naše srdce stále posvěcovat a zdokonalovat, abychom byli víc a více naplněni láskou a náš život, aby ji vyzařoval.